

6. PIELIKUMS

PAPILDU RESURSI: ANOTĀCIJAS

METODISKAIS MATERIĀLS
sociālajam darbam ar grupu

2023. gads

Labklājības ministrija

Šajā pielikumā iespējams iepazīties ar dažādiem interneta vidē atrodamiem resursiem, kuros atrodami metožu piemēri un raksturojumi.

1. Labklājības Ministrija (2004). Rokasgrāmata. SSP sadarbība. Metodes darbā ar sociāli rehabilitējamu bērnu un jauniešu ģimenēm & Sociāli apdraudētu bērnu un jauniešu motivācijas metodes.

Pieejams: http://petijumi.mk.gov.lv/sites/default/files/file/LM_Metodes_darba_ar_soc_rehab.doc

Rokasgrāmata ir metožu kopums, kas paredzēts profesionāļiem, kuri savā darbā atrodas tiešā saskarsmē ar atkarīgajiem bērniem un jauniešiem, ar ģimenes locekļiem pirms bērna/jaunieša sociālās rehabilitācijas, tās laikā un pēc tās.

2. Valsts izglītības attīstības aģentūra (2009). Karjeras konsultēšanas metodes. (Tulkots no *Career counsellig, compendium of methods and techniques*, , edited by Mihai JIGĂU, Bucharest (2007). Institute of Educational Sciences, Euroguidance – Romania.

Pieejams: <https://www.viaa.gov.lv/lv/media/2658/download>

Metožu un paņēmieni krājums, noderīgs instruments praktizējošiem konsultantiem izglītības, nodarbinātības, jauniešu darba, likumdošanas prasību ieviešanas, veselības aprūpes, militārā dienesta u.c. jomās un personām, kuras darbojas kā karjeras attīstības konsultanti, skolu konsultanti, izglītības un profesionālās karjeras izaugsmes konsultanti, nodarbinātības amatpersonas, utt.

3. Nodarbinātības valsts aģentūra. Ceļā uz darbu soli pa solim. Darba meklētāja rokasgrāmata. Pieejams: <https://www.nva.gov.lv/lv/media/2899/download>

Rokasgrāmata sevis iepazīšanai, darba meklēšanas procesa izpratnes veicināšanai un darba attiecību izveidošanai, izmantojot dažādas metodes un paņēmienus, uzdevumus un darba lapas. Paredzēta dažādām mērķa grupām.

4. Ekonomikas Ministrija. Vadlīnijas vidēja un ilgtermiņa darba tirgus prognožu interpretācijai un izmantošanai. AC Konsultācijas, 2019.

Pieejams: <https://www.em.gov.lv/lv/media/604/download>

Vadlīniju mērķis ir sniegt informāciju un norādes, kā saprast, interpretēt un ņemt vērā vidēja un ilgtermiņa darba tirgus prognozes, kas atrodamas Ekonomikas ministrijas ziņojumā un tā pielikumos. Iespējamie vadlīniju un prognožu izmantošanas veidi: sagatavošanās karjeras konsultācijām, ar izglītības vai karjeras izvēli saistītu lēmumu pieņemšana, izglītības pakalpojumu attīstības plānošana izglītības iestādēs un citi. Vadlīnijas var lietot jebkurš interesents profesionāliem vai informatīviem nolūkiem.

5. Rokasgrāmata: Metodes un pieejassociālādarbajomā. Kuldīga: Kuldīgasnovadaaģentūra “Sociālais dienests”, 2011.

Pieejams: <https://old.sif.gov.lv/nodevumi/nodevumi/3167/rokasgramata.pdf>

Rokasgrāmata ir domāta sociālajiem darbiniekiem, kuri ikdienā strādā ar sociālo gadījumu vadīšanu, psiho-sociālo konsultēšanu, krīžu intervenci, korekciju un/vai sociālo rehabilitāciju. Piecu tēmu izklāsts ir veidots ar vairākām apakšsadaļām gan ar teorētisku pamatojumu, gan kā uzsākt, vadīt un noslēgt procesu, pievēršot uzmanību riskiem un kompetencēm.

6. Latgales plānošanas reģions (2019). Metodiskais materiāls - rokasgrāmata darbam ar riska grupas bērniem un jauniešiem. Rēzekne.

Rokasgrāmatas pirmajā daļā ir izklāstīts riska grupas bērnu un jauniešu raksturojums Latgales plānošanas reģionā un Utenas apriņķī (Lietuvā). Otrajā daļā ir aprakstīta jaunatnes jomas profesionāļu loma, funkcijas un uzdevumi, kā arī aspekti, kas viņiem jāņem vērā, izmantojot sportu kā atbalsta instrumentu darbam ar riska grupas bērniem un jauniešiem. Savukārt trešajā daļā ir pievērsta uzmanība praktiskiem nosacījumiem, kas jāņem vērā, iesaistot riska grupas bērnus un jauniešus sporta aktivitātēs.

Metodiskajā materiālā apkopotas un iekļautas neformālās izglītības metodes darbam ar šo mērķa grupu.

7. Motivēti radīt. Metodika rokasgrāmata mentoriem darbam ar maznodrošinātām kopienām

Rokasgrāmatā aprakstīta metodika, kā strādāt ar maznodrošinātu kopienu pārstāvjiem (jauniešiem bezdarbniekiem, t.sk. jaunajiem vecākiem, pirmspensijas vecuma bezdarbniekiem un senioriem, kas dzīvo attālās lauku teritorijās), lai motivētu un sagatavotu viņus iekļaušanai darba tirgū, īpaši, nodarbinātībai amatniecības jomā. Šī rokasgrāmata ir domāta kā galvenais atbalsts un padomdevējs mentoriem – vietējiem amatniekiem, kas strādās ar maznodrošināto kopienu pārstāvjiem un, darbojoties uz vietas darbnīcās, sniegs praktiskas iemaņas darbam dažādās amatniecības nozarēs, piemēram, tekstilapstrādē, adīšanā, keramikā, kokapstrādē, iepakošanas izveidē u.c.

Rokasgrāmatā tiek aprakstīti psiholoģiski un motivējoši paņēmieni, kuri noderēs darbā ar maznodrošinātām personām, lai novērtētu viņu pašreizējās prasmes, intereses, vajadzības un motivāciju strādāt, kā arī, lai labāk izprastu šo cilvēku domas, emocijas un ķermeniskās reakcijas. Rokasgrāmatā ir aprakstīti ieteikumi, kādu pieeju un metodiku izvēlēties darbam ar maznodrošināto kopienu pārstāvjiem, kā arī piedāvātas vairākas apmācību teorijas un modeļi. Tāpat tiek aprakstīti mentoringa praktiskie aspekti, individuālās un grupu koučinga tehnikas, kā arī metodes, kuras mentori varētu izmantot apmācību procesā. Rokasgrāmatā ir ietverti arī praktiski uzdevumi un ieteikumi.

8. Labās prakses rokasgrāmata jauniešu profesionālās orientācijas atbalstam, Projekts “Strādā pie tā! Aktīvi piedalies jauniešu nākotnes veidošanā Eiropā”. Rīga, 2017. 79 lpp.

Pieejama: <https://karjerasmateriali.lv/wp-content/uploads/2020/10/Rokasgramata-maci%CC%84bu-konsulta%CC%84ciju-metodes-aktivita%CC%84tes.pdf>

Rokasgrāmatā apkopotas un sistematizētas dažādas metodes, instrumenti un labās prakses piemēri, lai palīdzētu mērķa grupai (sociālajiem darbiniekiem, pedagogiem, profesionālajiem konsultantiem, palīgiem jauniešiem ar speciālām vajadzībām, brīvprātīgajiem no iestādēm un asociācijām, kas strādā ar jauniešiem u.c. cilvēkiem) palielināt savu profesionalitāti un metodisko kompetenci, lai motivētu un konsultētu jauniešus viņu profesionālajā orientācijā. Rokasgrāmatā ir iekļautas 27 metodes, instrumenti un labās prakses piemēri.

Rokasgrāmatā metodes ir sadalītas 3 daļās:

- Mācību (šīs metodes ir paredzētas, lai uzzinātu dalībnieku stiprās un vājās puses, kā arī, lai iegūt plašāku informāciju par darba iespējām).
- Konsultāciju (šīs metodes palīdz noskaidrot dalībnieku šaubas un neskaidros jautājumus. Turklāt šīs metodes ietver personiskas intervijas).
- Aktivitāšu (šīs metodes norisinās ārpus telpām, apmeklējot uzņēmumus un iestādes).

9. Rokasgrāmata. Metodiskie paņēmieni skolēnu sociāli emocionālo prasmju novērtēšanai skolā.

Pieejama: https://registri.visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/rokasgramata_met_pan_sem.pdf

Rokasgrāmata ir paredzēta pamatskolu skolotājiem. Tajā iezīmēti galvenie principi, lai skolā sekmīgi īstenotu sociāli emocionālo mācīšanos, kā arī piedāvāti praktiski paņēmieni skolēnu sociāli emocionālo kompetenču novērtēšanai klasē ar mērķi sekmēt un atbalstīt turpmāku mācīšanos. Rokasgrāmatu var izmantot arī neformālās izglītības profesionāļi, tai skaitā jaunatnes darbinieki, sporta treneri, mākslas skolotāji, kā arī citi speciālisti, kuri strādā ar bērniem un jauniešiem. Šajā Rokasgrāmatā ir ietverti:

- teorētisks ievads, kurā tiek apskatīts sociāli emocionālās mācīšanās jēdziens, kā arī sniegtas konsekventas prakses vadlīnijas;
- 11 dažādu mācību metožu apraksti ar instrukcijām un to izmantošanas piemēriem, lai veicinātu sociāli emocionālo prasmju attīstīšanu;
- novērtēšanas rīki skolotājiem un skolēniem regulāram skolēnu sociāli emocionālo prasmju attīstības progresu pašnovērtējumam;
- sociāli emocionālās mācīšanās standarti, kas ietver mācīšanās mērķus divu vecuma grupu skolēniem.

10. Rokasgrāmata ģimeņu atbalsta grupu vadītājiem. Biedrība “Latvijas Sarkanais Krusts”, 2019.

Pieejama: <https://www.redcross.lv/uploads/2019/12/rokasgr%C4%81mata-%C4%A3ime%C5%86u-atbalsta-grupu-vad%C4%ABt%C4%81jiem.pdf>

Rokasgrāmatā ir apkopota visa nepieciešamā informācija, kas palīdzēs iegūt priekšstatu par ģimenes atbalsta grupām. Šī rokasgrāmata ir paredzēta ģimenes atbalsta grupu vadītājiem vai pasākumu organizētājiem. Mērķa grupa ir ģimenes ar bērniem, kurām ir sarežģīti sociālie apstākļi, ko raksturo viens vai vairāki faktori:

- ekonomiskās grūtības;
- fiziskās vai garīgās veselības problēmas;
- nepastāvoša vai nepietiekama saikne ar sabiedrību vai ģimeni;
- izglītības trūkums un zems informētības līmenis par darba tirgu;
- nepiedalīšanās vai reta piedalīšanās sabiedrībā organizētajos izklaides pasākumos un sabiedrības dzīvē.

Rokasgrāmatā ir aprakstīti svarīgākie punkti, kuriem jāpievērš uzmanība, veidojot jaunu ģimenes atbalsta grupu.

11. Rokasgrāmata brīvprātīgajiem un asistentiem: ģīss ceļvedis autismā. Daudzfunkcionālais centrs “Solis augšup”, 2018.

Pieejama: <https://solis.lv/noderigi/materiali/iss-celvedis-autisma/>

Rokasgrāmata tapusi pēc brīvprātīgo apmācību “Ģīss ceļvedis autismā” speciālistu lekcijām, lai atbildētu uz jautājumiem, kas var rasties brīvprātīgajam pirms satikšanās ar bērnu, kuram ir autiskā spektra traucējumi. Rokasgrāmatā vieglā un saprotamā valodā aprakstīti autiskā spektra traucējumi, uzmanības deficīta un hiperaktivitātes sindroms, uzvedības problēmas un to novēršana, motivācija un sadarbības veidošana, vizuālā informācija kā atbalsts, alternatīvā komunikācija. Rokasgrāmata var būt noderīga jebkuram speciālistam, kura darbs ir saistīts ar iespēju sastapt cilvēkus ar autiskā spektra traucējumiem.

12. Rokasgrāmata. Metodes un pieejas sociālā darba jomā. Kuldīgas novada pašvaldības aģentūra “Sociālais dienests”, Kuldīga, 2011. 69 lpp.

Pieejama: <http://www.sif.gov.lv/nodevumi/nodevumi/3167/rokasgramata.pdf>, <http://www.osta-centrs.lv/materiali/>

Rokasgrāmata ir domāta sociālajiem darbiniekiem, kuri ikdienā strādā ar sociālo gadījumu vadīšanu, psihosociālo konsultēšanu, krīžu intervenci, korekciju un/vai sociālo rehabilitāciju.

Rokasgrāmatā ir izstrādātas piecas tēmas:

- profesionālā, psihosociālā klientu konsultēšana, atspoguļošana un konfidencialitāte;
- sociālais darbs ar atkarīgām personām mazā kopienā;
- sociālais darbs ar varmākām;
- naratīvās pieejas izmantošana sociālajā darbā;
- sociālais darbs ar grupu.

Tēmu izklāsts ir veidots ar vairākām apakšsadaļām (teorētisks pamatojums; procesa uzsākšana, vadīšana un noslēgšana, pievēršot uzmanību riskiem un kompetencēm).

13. Sabiedrības integrācijas fonds (2012). Apmācību kursa “Starpkultūru komunikācija” rokasgrāmata.

Pieejama: https://cilvektiesibas.org.lv/site/record/docs/2012/02/07/rokasgramata_starp_kulturu_komunikacija.pdf

Rokasgrāmata dod iespēju Latvijas valsts pārvaldes, pašvaldību un NVO darbiniekiem paaugstināt savas kompetences un prasmes, lai veiksmīgi strādātu ar trešo valstu valstspiederīgo mērķauditoriju. Rokasgrāmatā ir apkopoti dažādas inovatīvas neformālās izglītības elementi un metodes, kas ir veidoti uz augsti kvalitatīvas un aktuālas teorētiskās un praktiskās bāzes. Rokasgrāmata ir veidota domājot arī par tiem cilvēkiem, kas pirmo reizi saskaras ar jēdzienu – starpkultūru komunikācija, kam ir vēlme, vai kuru profesionālā darbība rada nepieciešamību gūt zināšanas par starpkultūru komunikācijas procesiem. Rokasgrāmata ir izveidota četros blokos, kas atbilst četrām semināra dienām: Kultūrsensitīvās profesionālās darbības izziņāšana; Starpkultūru komunikācijas un kultūrdialoga konteksts; Kultūrkompetences un atšķirību treniņš; Profesionālās attīstības perspektīvas.

Rokasgrāmatā ir iekļautas vairākas metodes, praktiskie uzdevumi un darba lapas, kas ļaus veidot izpratni par trešo valstu valstspiederīgajiem, viņu pasaules uztveres un vajadzību īpašībām.

14. Jaunatnes organizāciju apvienība „IMKA Latvija” (2007). Rokasgrāmata “Motivācijas skola” (saīsinātā versija). ESF projekts “Motivācijas skola”, Nr. VPD1/ESF/NVA/06/GS/3.3.1.1./0001/0153/88

Rokasgrāmata ir paredzēta tiem, kuri ikdienā darbojas vai arī vēlas darboties ar jauniešiem. Šis metodiskais materiāls ir īpaši izstrādāts darbam ar jauniešiem, kuri pametuši mācības, mācas ar grūtībām, nestrādā, jūtas bezspēcīgi, neizprot vai pretojas ierastajam sabiedrības darbības modelim. Šī rokasgrāmata ir instruments, ar kura palīdzību veidot apmācību seminārus un tikšanās ar jauniešiem. Šajā darbā ir apkopotas teorētiskās zināšanas un praktiskā pieredze darbā ar jauniešiem, veidojot neformālās izglītības pasākumus.

Rokasgrāmatā ir iekļauti metožu apraksti ar mērķiem, uzdevumiem, darba lapām un ieteikumiem vadītājiem, kas ļaus veicināt jauniešu izpratni par komunikāciju, grupas un komandas darbu, sociālajiem riskiem, motivāciju, sabiedrību, darbu un pašstratēģiju.

15. Bērnu un ģimenes lietu ministrija (2008). Uzvedības korekcijas apmācību programma augsta riska grupas vecākiem.

Programma ir domāta sociālajiem darbiniekiem, kas vada grupas vecākiem no augsta riska ģimenēm. Tajā ir veiksmīgi apkopotas gan teoretiskās zināšanas grupu vadīšanā ar terminu un procesu skaidrojumiem, gan konkrētas prakses piemēri. Programmas “Uzvedības korekcijas apmācību programma augsta riska grupas vecākiem” vispārējais mērķis ir veicināt vecāku personības pilnveidi, apgūstot zināšanas un prasmes, rosinot vecākus vērtību sistēmas attīstībai un jaunu uzvedības modeļu apgūšanai, tādējādi, radot priekšnoteikumus labvēlīgai sociālajai videi bērnu audzināšanai bioloģiskajā ģimenē.

Programmā ir iekļauti 18 sesiju apraksti ar katras sesijas tēmām, sesijas aprakstu, aktivitātēm, izmantojamām metodēm un darba lapām, kā arī katrai sesijai izmantojamu literatūru.

16. Rokasgrāmata. Atbalsta grupas cilvēkiem ar invaliditāti. – Rīga: Invalidu un viņu draugu apvienība “Apeironi”, 2001. 44 lpp.

Rokasgrāmata ir veltīta sociālajam pakalpojumam – atbalsta grupām cilvēkiem ar invaliditāti. Šī rokasgrāmata ir domāta visiem interesentiem, kuri jau vada vai vēlas paši vadīt šādas grupas, kā arī iestāžu vadītājiem, kuri vēlas izveidot vai attīstīt šo pakalpojumu savās organizācijās un iestādēs. Šī rokasgrāmata galvenokārt ir balstīta uz invalidu un viņu draugu apvienības “APEIRONS” gūtās pieredzes vadot atbalsta grupas cilvēkiem ar invaliditāti. Rokasgrāmata ir veidota 3 daļās. Pirmā daļa ir vairāk veltīta tam, kā sagatavoties atbalsta grupu uzsākšanai, otrā – kā to vadīt un novērtēt, bet trešā daļa ir metodikas daļa, kurā var smelties dažas idejas, kuras vēlāk izmantot ne tikai atbalsta grupās.

Rokasgrāmatā ir aprakstīts, ar ko sākt šo grupu vadīšanu, kā izvērtēt un piesaistīt resursus, kā veikt dalībnieku atlasīšanu, kā sagatavoties sesijām, aprakstīti grupas dinamikas procesi, grupas darbības analīze un izvērtēšana. Rokasgrāmatā ir aprakstītas metodes, kuras var izmantot grupas sesijās un kas ir vērstas uz dalībnieku iepazīšanos savā starpā, iedrošināšanu un ieinteresēšanu; kā arī kādas tēmas, problēmas vai parādības aktualizēšanai.

17. Bezmaksas sociālā darba rīki un resursi: Sociālo darbinieku rīku lāde tiešajam darbam ar bērniem un pieaugušajiem.

Pieejams: <http://www.socialworkerstoolbox.com/category/activities/group-work/>

Mājas lapā pieejamas rokasgrāmatas angļu valodā par dažādām tēmām gan grupu, gan individuālam darbam, piemēram, dusmu vadība bērniem, veselīgu attiecību principi, atkarības, finanses u.c.. Atrodami dažādi rīki, instrumenti vispārējai palīdzībai, plānojot grupu darbu.

18. *Street Giraffes*

Pieejams: <https://streetgiraffes.com/handy-handouts/>

Mājas lapā atrodams vispārējs apraksts par tādām tēmām kā saskarsme, vērtības, vajadzības, konfliktu risināšana, empātija, u.c., taču galvenais uzsvars likts uz komunikāciju un starppersonu dialogu, kas caurvij un savieno mājas lapā piedāvātās tēmas. Mājas lapa piedāvā daudzveidīgus un ērtus izdales un uzskates materiālus, kurus izmantot darbā ar grupu un individuāli, kontekstā ar piedāvātajām tēmām. Darba materiāli ietver kārtis, jūtu aplūkus, diagrammas, bildes, kartiņas, nepabeigtos teikumus, darba lapas u.c.

19. *Belmont Wellness*

Pieejams: <https://belmontwellness.com/psychoeducational-handouts-quizzes-group-activities/>

Džūdita Belmonta – garīgās veselības vietnes autore, septiņu grāmatu par garīgo veselību un labsajūtu autore, un motivācijas runātāja par dažādām personīgās, emocionālās un darba labsajūtas tēmām. Pēc 40 gadu pieredzes psihoterapeites amatā, šobrīd sniedz konsultācijas un garīgās veselības koučingu pa tālruni.

Mājas lapā atrodamas darba lapas un citi darbā gan ar grupām, gan individuāli praktiski lietojami materiāli par komunikāciju, stresa vadību, kā arī kognitīvi biheiviorālās stratēģijas un izglītojošas grupu terapijas aktivitātes.

20. Pinterest

Pieejams: <https://www.pinterest.com/phyllisb731/group-social-work/>

Pinterest darbojas kā personalizēta mediju platforma. Lietotāji var pārlūkot citu cilvēku publicēto saturu un saglabāt savās personīgajās kolekcijās. Piespraude jeb “Pin” parādās kā attēls, bet uzklikšķinot uz tā, lietotājs tiek nosūtīts uz oriģinālo avotu. Vietnē ir ērti meklēt sev vēlamo saturu, meklēšanas lodziņā ierakstot atslēgvārdus. Ar atslēgvārdiem “group social work” atrodami neskaitāmi ērti, praktiski materiāli – darba lapas, uzdevumi, bilžu kartītes, nepabeigti teikumi, kārtis, spēles, grupu aktivitātes pusaudžiem, grupu aktivitātes senioriem, kognitīvi biheiviorālās uzdevumu lapas u.c. darbam ar grupu par dažādām tēmām (emocijas, pašvērtējums, sarunu uzsākšanas stratēģijas, mākslas terapija grupu darbā, jautājumu uzdošanas tehnikas u.c.).

21. Family Service Centre Code of Social Work Practice Group Work Practice Guide”. Ministry of Social and Family Development

Pieejams: https://sasw.org.sg/wp-content/uploads/2021/03/2018-F_1.pdf

Rokasgrāmata galvenokārt ir paredzēta grupu darba praktiķiem ar iemaņām grupu vadīšanā un izpratni par grupas procesiem. Tās mērķis ir nodrošināt praktizējošiem speciālistiem nepieciešamo struktūru un rīkus, lai plānotu, īstenotu un novērtētu grupu darbu. Rokasgrāmata piedāvā teorētisku ieskatu grupu vadīšanā – apraksta grupu veidus, noteikumus grupās, grupu stadijas, ētiku, supervīziju u.c. Grāmatas beigās tiek piedāvāti arī praktiski izmantojami veidlapu paraugi grupu darba plānošanai, īstenošanai un novērtēšanai, kā arī aktivitātes mācībām.

22. Labklājības ministrijas pārraudzībā sagatavotie metodiskie materiāli

Pieejami: <https://www.lm.gov.lv/lv/metodiskie-materiali-0>

Metodisko materiālu vidū atrodami dažādi resursi: Metodiskais materiāls sociālajam darbam ar pilngadīgām personām ar garīga rakstura traucējumiem, Metodiskais materiāls sociālajam darbam ar atkarīgām un līdzatkarīgām personām, Metodiskais materiāls sociālajam darbam ar ģimenēm ar bērniem, Vadlīnijas sociālajiem darbiniekiem sociālās distancēšanās laikā un Metodiskais materiāls sociālajam darbam daudzveidīgā sabiedrībā. Materiālos pieejama gan vērtīga teorētiskā informācija, gan arī praksē izmantojami pielikumi.

23. Labklājības ministrijas apkopotie metodiskā atbalsta materiāli

Pieejami: <https://www.lm.gov.lv/lv/metodiskais-atbalsts>

Vietnē pieejama informācija par konferenču, diskusiju, reģionālo metodiski informatīvo sanāksmju u.c. materiāliem; pieejams arī periodiskais izdevums, teoriju grāmata par sociālo darbu ar gadījumu, metodiskie materiāli, tiešsaistes lekcijas, informācija par ģimenes asistenta pakalpojumu, e-mācībām un klātienes mācībām, kā arī raidieraksts (*podcast*).